

Оксана Таланчук,
завідувачка сектору електронної бібліотеки НБ
Хмельницького національного університету

Волонтерська діяльність наукової бібліотеки Хмельницького національного університету

***Анотація.** У статті висвітлено напрями волонтерської роботи наукової бібліотеки Хмельницького національного університету від початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України.*

***Ключові слова:** воєнний стан, бібліотека університету, волонтерська діяльність, патріотичне виховання, стресостійкість.*

З початком повномасштабного вторгнення ключовою цінністю стало прагнення кожного українця захищати свою державу. Бібліотеки, спираючись на досвід, накопичений за попередні вісім років російської агресії на сході України, з перших днів війни активно долучилися до підтримки Збройних Сил України, допомагаючи наблизити перемогу, а також підтримуючи цивільне населення у цій боротьбі. Волонтерська робота бібліотекарів, студентів та викладачів перетворила ці заклади на важливу частину гуманітарної мережі, що допомагає суспільству справлятися з труднощами та об'єднувати людей навколо спільних цінностей і цілей.

Волонтерство — це добровільна безкорислива діяльність, спрямована на допомогу людям, суспільству або природі. Воно виникає як прояв людяності, співчуття та бажання зробити світ кращим. Волонтерство об'єднує людей різного віку, професій і переконань, допомагаючи розв'язувати соціальні, гуманітарні та екологічні проблеми.

В Україні волонтерський рух набрав масового характеру

під час Революції Гідності, а ще більшого масштабу – після початку російської агресії на Сході України. Міжнародні експерти визнають, що у жодній країні світу досі не було зафіксовано такого потужного волонтерського руху. Волонтери працюють без користі для себе, показуючи цим суспільству, що є ще в житті речі більш цінні, ніж отримання матеріальної нагороди.

Під час війни бібліотеки українських університетів стали не лише центрами освіти та науки, але й осередками підтримки, допомоги і взаємодії з місцевими громадами. Наукова бібліотека Хмельницького національного університету не була виключенням.

З перших днів повномасштабного вторгнення працівники книгозбірні активно включилися у волонтерську роботу, спрямовану на допомогу тим, хто найбільше постраждав від російської збройної агресії. Допомогали людям знайти тимчасове житло; надавали тимчасовий прихисток сім'ям, які втратили домівку через обстріли; долучились до організації занять у навчальному просторі «Vektor», де діти зі східних областей України отримували не лише знання, а й підтримку в цей непростий період. Співпрацюючи з німецькою організацією «Impreona» та громадською організацією «Kinder arche», які надають допомогу для ВПО та матусям з дітьми, окремі бібліотекарі разом із сім'ями сортували та розподіляли гуманітарні вантажі, організовували збір продуктів харчування, речей першої необхідності, засобів гігієни та миючих засобів, розвозили їх в будинки для людей похилого віку та школи-інтернати, доставляли ліки та необхідні речі в госпіталі для поранених військових, забезпечуючи постраждалих найнеобхіднішим. Також родина головної бібліотекарки придбала за власний кошт декілька комплектів військового одягу і передала їх до військової частини. Тож члени колективу бібліотеки від самого початку повномасштабної війни не залишалися осторонь. Вони організовували формування

гуманітарної допомоги, спрямованої на підтримку українців; долучалися до донорської допомоги, спрямованої на порятунок поранених військових і цивільних, які постраждали внаслідок обстрілів; брали участь у курсах із надання домедичної допомоги відповідно до протоколів НАТО, що проходили на базі університету, а також відвідували заняття зі стрілецької підготовки.

Зокрема, працівники книгозбірні активно долучилися до плетіння маскувальних сіток для військових. Спільна діяльність задля перемоги об'єднала не лише бібліотекарів, а й ветеранів бібліотеки, студентів, викладачів університету та хмельничан, які доєдналися до волонтерської справи. Лише за 2024 рік у бібліотеці було виготовлено понад 100 сіток, подяку за волонтерську роботу від директора благодійної організації «Благодійний фонд «Мир та відродження»» отримали найактивніші співробітники та ветерани книгозбірні.

Окрім плетіння маскувальних сіток для військових, бібліотекарі активно займаються збором та передачею коштів на потреби Збройних Сил України. Кошти передаються через

громадську організацію «Подільський центр громадських ініціатив», створену за ініціативи керівництва Хмельницького національного університету, одним із напрямів діяльності якої є здійснення благодійної та волонтерської діяльності. У 2024 році бібліотекарями книгозбірні перераховано на рахунок ГО більше 20 000 грн., а також майже 4 000 грн зібрано на підтримку пораненого військового з родини співробітниці бібліотеки. Завдяки активній волонтерській діяльності спільно з Хмельницьким національним університетом, ГО «Подільський центр громадських ініціатив», Вільною профспілкою працівників університету, відділом навчально-виховної роботи та студентською радою університету працівники книгозбірні на постійній основі здійснюють волонтерську діяльність, спрямовану на закриття потреб армії. Це дрони та батареї, прожектори, блоки багатоканальної швидкої зарядки, телевізори, екрани-43”, РЕБи, планшети, ноутбуки, маніпулятори миші, квадрокоптери, акумулятори, датчики струсу та датчики струсу «вус», тепловізори, прилади для протидії FPV, автомобільні комплекти нічного бачення, медичне обладнання та багато інших речей для військових, які боронять нашу Батьківщину. Важливо зазначити, що кожен внесок, навіть найменший, став частиною великої справи підтримки військових, об'єднання усіх заради перемоги.

У березні цього року бібліотека взяла участь у челенджі, долучившись до ініціативи студентського самоврядування зі збору макулатури. Завдяки спільним зусиллям було зібрано майже 2500 кг макулатури. Виручені за макулатуру кошти також передані на потреби Збройних Сил України.

Поєднуючи волонтерство з патріотичним вихованням, бібліотечні працівники проводять масові заходи для студентів: тематичні лекції, зустрічі, допомагають молоді краще усвідомити важливість підтримки захисників і власної ролі у зміцненні країни.

У червні 2024 року в бібліотеці відбувся благодійний показ патріотичного фільму, мета якого – підтримка та популяризація національних цінностей, підвищення рівня патріотизму серед молоді, а також збір коштів на детектор для виявлення дронів. Напередодні у соціальних мережах студенти мали можливість обрати фільм для благодійного перегляду. Більшістю голосів було обрано «Мирний-21», який розповідає про реальні події 2014 року, коли загін луганських прикордонників, розташований за адресою, на честь якої названо фільм, дав бій росіянам, що хотіли захопити цей прикордонний пункт. Вхід на перегляд цього фільму – за будь-який донат. Усі зібрані кошти, серед яких і внесок бібліотеки, були спрямовані на підтримку ЗСУ. Цей захід став не лише можливістю для змістовного проведення часу молоді, а й важливим кроком у підтримці нашої країни та ЗСУ.

Під час війни багато людей відчувають тривогу, стрес і страх. З метою підтримки студентської молоді у подоланні життєвих викликів та формування їхньої стресостійкості в читальному залі бібліотеки Психологічна служба університету організувала серію тренінгів. Під час занять учасники отримали професійні поради від провідних психологів щодо профілактики стресу, відновлення психічного та фізичного здоров'я, а також методів ефективного самозаспокоєння у стресових і постстресових станах. Ці тренінги стали важливим кроком у створенні підтримуючого середовища для студентів у складний час. Способам подолання стресу був також присвячений захід «Стрес-менеджмент», організований науковою бібліотекою. Допомогає читачам знайти емоційний баланс і підвищити стійкість до стресу й відкритий доступ до літератури з психологічної підтримки та самодопомоги й виготовлення оберегів для підтримки наших захисників, які сьогодні боронять нашу країну на передовій.

Майстер-класи з виготовлення оберегів для захисників проводилися в науковій бібліотеці протягом року неодноразово, адже вони відіграють важливу роль у підтримці військових та згуртуванні суспільства. Створені власноруч, обереги несуть у собі позитивну енергію та добрі побажання, стають символом віри в перемогу, захистом і нагадуванням про те, що люди в тилу турбуються про своїх воїнів. Участь у майстер-класах також позитивно впливає на психологічний стан мирного населення, особливо під час війни. Це можливість проявити свої почуття, зняти стрес і відчутти себе корисним.

На початку грудня цього року до Дня Збройних Сил України у Хмельницькому храмі Новомучеників українського народу відбувся майстер-клас з виготовлення вервичок, в якому взяли участь викладачі й студенти [факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту](#) та співробітники наукової бібліотеки. Вервички-обереги були передані бійцям ЗСУ на передову, а також в лікарні та госпіталі міста захисникам, які проходять реабілітацію.

Під час війни обсяг інформації та дезінформації значно збільшується, тож роль бібліотек у наданні достовірної інформації та боротьбі з неправдивими даними стає надзвичайно важливою. Бібліотекарі навчилися самі та навчають інших вмінню перевіряти інформацію, розрізняти надійні джерела від сумнівних, поширювали інформаційні ресурси, які допомагали користувачам орієнтуватися в потоці новин та адаптуватися до нових умов. Надзвичайно важливим завданням з початком повномасштабної війни став захист інформаційного простору. Протидія фейкам, дезінформації та кіберзагрозам у віртуальному середовищі сьогодні є невід'ємною частиною інформаційного фронту. Працівники сектору електронної бібліотеки стали членами Інтернет-Військ України, допомагаючи поширювати правдиву інформацію про події в Україні за допомогою професійних навичок аналізу, критичного мислення та роботи з інформаційними потоками. Ця діяльність спрямована на протидію ворожій пропаганді та підтримку інформаційної безпеки, що робить їхній внесок важливим елементом у боротьбі за правду та національну єдність.

Отже, у складний час співробітники бібліотеки не лише зберегли свою основну професійну місію, але й розширили її, стали активними учасниками волонтерського руху. Займаючись плетінням маскувальних сіток, розподілом гуманітарної допомоги, організацією тренінгів для студентів, підтримкою переселенців, працюючи на інформаційному фронті, бібліотекарі продемонстрували, що їхня робота виходить далеко за межі традиційного бібліотечного простору. Ця діяльність є важливою для громади та прикладом згуртованості та відповідальності, а отриманий досвід засвідчив, що бібліотеки здатні адаптуватися до будь-яких викликів і відігравати важливу роль у підтримці суспільства. Колектив наукової бібліотеки Хмельницького національного університету неодноразово отримував Подяки за активну волонтерську діяльність. Наприкінці 2024 року колектив нагороджено Подякою ректора Хмельницького національного

університету за активну участь у волонтерському русі університету, сприяння матеріально-технічному забезпеченню військових формувань України, активну громадянську позицію та з нагоди Міжнародного дня волонтера.

Список використаних джерел

1. Міністерство культури та інформполітики запрошує кожного приєднуватись до Інтернет Війська України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mkp.gov.ua/news/6947.html>. – Назва з екрана.

2. Баланок Т. Робота наукової бібліотеки Хмельницького національного університету під час воєнного стану//Бібліотека у цифрову епоху: історія та тенденції розвитку.-Хмельницький, 2022.– С.143-146.